

Франків Володимир Васильович,

ад'юнкт відділу аспірантури та докторантури
Національної академії внутрішніх справ

ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ СПІЛЬНОТ ЧЕРЕЗ КОРУПЦІЙНІ СХЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ НЕЗАКОННО ОТРИМАНОЇ ЗБРОЇ

Фінансування організованих злочинних спільнот (ОЗС) стає одним із ключових загроз сучасної безпеки держави та суспільства. Одним із способів поповнення своїх фінансових ресурсів є корупційні схеми, через які відбувається легалізація незаконно отриманої зброї, подальша її реалізація або використання для тиску та отримання доходів. Ця робота має на меті проаналізувати механізми фінансування ОЗС, що пов'язані з корупційними практиками легалізації зброї, запропонувати основні ризики та запропонувати практичні заходи протидії.

Незаконний обіг зброї прямо пов'язаний із ризиком ескалації насильства, терористичного використання, а також із посиленням впливу організованої злочинності в економічній та політичній сферах. Корупційні зв'язки між представниками правоохоронних органів, митниці, державних реєстрів та кримінальними угрупованнями створюють канали для «білих» документів на нелегальну зброю, її перереєстрації або вивезення на «легальні» ринки. В умовах ОЗС підтримуються такі стабільні грошові потоки: від прямих продажів, оплати «послуг» з охорони, торгівлі через прикриті фірми, а також від використання зброї для залякування конкурентів та контролю над нелегальними ринками [1, с. 55].

Механізми корупційної легалізації зброї. Фіктивна реєстрація – оформлення документів на зброю через підставні особи або через підконтрольні структури, іноді з використанням підроблених довідок про походження. Це дозволяє нелегальним зразкам отримати статус «білий» та вільно переміщатися або продаватися. Участь посадовців у схемах – співпраця представників поліції, суддів, митників або чиновників з ОЗС дає можливість здійснювати контроль, закривати кримінальні справи або змінювати правовий статус партійної зброї. Прихована передача через комерційні структури – використання «фіктивних» компаній для імпорту/експорту, прихованого переобладнання військових зразків у цивільні, або для маскування партії зброї під інше обладнання. Легалізація через амністію/реєстраційні кампанії – у періоди масових реєстрацій деякі ОЗС проводять адміністративні прогалини, щоб оформити партії зброї

на підставних осіб або отримати амністію для раніше незаконно володілих зразків [2, с. 72].

Легалізована зброя стає товаром, який приносить прибуток двома шляхами: прямою реалізацією на чорному чи сірому ринку, а також використанням як інструмент контролю над нелегальними потоками (торгівля наркотиками, контрабанда, рекет). Отримані кошти підсилюють здатність ОЗС вкладати в корупцію – таким чином створювати замкнуте коло: більше корупції – більше легалізації – більше доходів.

Приклади корупційних схем (огляд типів сценаріїв). Шлях через держреєстрацію: підконтрольні посадовці вносять недостовірні записи про власників або змінюють статус одиниці зброї, даючи їм «законний» вигляд. Митні «вікна»: митники, які підтримують хабарі, пропускають велику партію зброї під виглядом побутового обладнання або запчастин. Фінансові операції: доходи від продажу зброї легалізуються через мережу підставних підприємств – «відмивання» здійснюється через фіктивні контракти або послуги. Ці сценарії часто поєднуються: наприклад, митник в'єднує партію, поліцейський «закриває» провадження, а суддя відхиляє скарги – весь ланцюг приносить прибуток організаторам [3, с. 59].

Заходи протидії. Посилення контролю за реєстрацією зброї та прозорістю реєстрів. Запровадження єдиних цифрових реєстрів з багаторівневим доступом і логуванням змін, що неможливі для несанкціонованих прав без сліду. Антикорупційні процедури в митниці та поліції. Впровадження ротацій кадрів, електронних процедур контролю, незалежних перевірок та жорсткіших санкцій за співпрацю з ОЗС. Міжвідомча координація. Підвищення обміну інформацією між правоохоронними органами, антикорупційними органами та міжнародними партнерами – це дозволяє відстежувати транскордонні ланцюги та притягувати до відповідальності. Фінансовий моніторинг та контроль за компаніями. Посилення контролю за перевіреними фінансовими потоками, перевірки фундаментальних фірм, обов'язкові аудити для секторів, інших до ризику відмивання коштів. Освітні та профілактичні заходи. Підвищення рівня професійної етики серед службовців, кампанії проти корупції та програми захисту викривачів [4, с. 92].

Практичні рекомендації для державних органів – це впровадити централізований електронний реєстр зброї з відкритим АРІ для контролю та аудиту. Запровадити обов'язкові кримінально-правові наслідки для посадовців, які сприяли легалізації зброї, з

автоматизованим відстеженням їхніх дій у реєстрах. Ввести постійні незалежні аудити при перетині кордонів та перевірки ланцюгів постачання в критичних секторах. Розробити спільні міжнародні стандарти і угоди про обмін повідомленнями про обігу зброї [5, с. 43].

Корупційні схеми легалізації незаконно отриманої зброї є суттєвим інструментом фінансування організованих злочинних спільнот. Вони створюють замкнуте фінансове коло, що підсилює злочинні мережі й загрожує національній безпеці. Для ефективної протидії потрібна комплексна стратегія: технічне оновлення реєстрів, жорсткі антикорупційні механізми, прозорість процедур і міжнародна співпраця. Лише поєднання превентивних, кримінально-правових та оперативних заходів дозволяє суттєво скоротити цей вид фінансування ОЗС та мінімізувати ризики для суспільства.

Список використаних джерел

1. Бабенко А. Протидія незаконному обігу зброї в Україні: сучасні загрози та механізми реагування. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2021. № 2. С. 55–63.

2. Волох О. Корупційні ризики в системі контролю за обігом зброї: аналітичний огляд. *Юридична наука і практика*. 2023. № 4. С. 71–78.

3. Коваль С. Роль правоохоронних органів у протидії легалізації незаконної зброї. *Науковий вісник публічного управління*. 2023. № 3. С. 59–66.

4. Петренко О. Вплив корупції на розширення каналів незаконної торгівлі зброєю в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. № 1. С. 91–98.

5. Ткаченко Ю. Антикорупційні механізми в діяльності правоохоронних органів України. *Безпека держави*. 2024. № 2. С. 43–50.

Фросіняк Руслан Вікторович,

старший викладач кафедри економіки та публічного управління ННІ права та соціального менеджменту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ВІДБУДОВИ: УПРАВЛІНСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА КОНТРОЛЮ

Повномасштабне вторгнення та зумовлені ним масштабні руйнування сформували безпрецедентний запит на відбудову України,